

Η αριστερά και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης

Θέλω να ξεκινήσω την παρέμβαση μου καταθέτοντας την εμπειρία μου από το σχολείο που διδάσκω. Οι μαθητές μου τις τελευταίες δύο εβδομάδες έχουν αρχίσει να ρωτούν τι είναι οικονομική κρίση, πως προέκυψε, τι θα γίνει στο μέλλον.

Αυτό δείχνει ότι σταδιακά το κλίμα αλλάζει. Φαίνεται να έρχεται μια περίοδος όπου η αριστερά θα έχει τη δυνατότητα να μιλήσει με πλατύτερα στρώματα της κοινωνίας την στιγμή που το υπουργείο με τις περικοπές στους μισθούς, τις δαπάνες και τις συντμήσεις τμημάτων θα είναι μάλλον δύσκολο να πείσει την κοινωνία ότι το σύνθημα «πρώτα ο μαθητής» δεν είναι ένα κακόγουστο ανέκδοτο.

Έχει λοιπόν σημασία ποιος θα είναι ο αντίπαλος λόγος που πρέπει να αρθρώσει η αριστερά, προκειμένου εκτός από αντίπαλος να φιλοδοξεί να γίνει και ηγεμονικός.

Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος – που έχει αναφέρει παλιότερα ο Μπάμπης Νούτσος – της Χάρυβδης του κοινωνιολογισμού και της Σκύλας του παιδαγωγισμού. Δεν αρκεί η κριτική στο αστικό σχολείο και στον καπιταλισμό συνολικά καθότι δεν συνιστά πολιτική πρόταση ικανή να συσπειρώσει τον κόσμο. Ούτε όμως το άγχος της συγκεκριμένης πρότασης πρέπει να μας οδηγήει στον παιδαγωγισμό.

Ο παιδαγωγισμός μπορεί να ενσωματωθεί από τον νεοφιλελευθερισμό - ο οποίος τα τελευταία χρόνια λόγω αλλαγών στην πληροφορική, την οργάνωση της παραγωγής, τη διεύρυνση της εκπαίδευσης, την τριτογενεοποίηση του δευτερογενούς τομέα και την διεύρυνση του τριτογενούς – έχει εντάξει στο ρεπερτόριο του, σε πολλές περιπτώσεις, όψεις του λόγου και των πρακτικών των εναλλακτικών μορφών εκπαίδευσης που είχαν αναπτυχθεί, σε πολλές περιπτώσεις και από αριστερά κινήματα, στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α. Αποστεωμένες φυσικά από το περιεχόμενό τους και αναπλαισιωμένες με τη δική του ιδεολογία και πρακτική. Π.χ. μέθοδοι του Σχολείου Εργασίας μπορούν να ταιριάξουν γάντι στην «ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος» που εξαγγέλλει η υπουργός.

Το σχολείο αλλάζει αλλάζοντας την κοινωνία. Και το αλλάζοντας έχει πολλά επίπεδα και αποχρώσεις. Ξεκινά από το ότι ο κόσμος αρχίζει να ακούει την αριστερά και να σκέφτεται διαφορετικά, σε απλά και καθημερινά πράγματα μέσα και έξω από το σχολείο, φτάνει στην αλλαγή του πολιτικού συσχετισμού, που επιτρέπει τολμηρές αλλαγές στο σχολείο και προχωρά με αλλαγές στις παραγωγικές σχέσεις και σε ταυτόχρονες δομικές και ουσιαστικές αλλαγές στο σχολείο.

Έτσι, στην παρούσα περίοδο αναφορικά με το περιεχόμενο του σχολείου πρέπει να δώσουμε βάρος:

1. **Τι και πως, πότε και γιατί** μαθαίνει ο μαθητής στο δημόσιο σχολείο συνιστούν βασικά σημεία προκειμένου να αντιπαλέψουμε τις προτάσεις του Υπουργείου Παιδείας. Θέλουμε οι μαθητές μας να μην διαβάζουν μόνο τη λέξη αλλά και τον κόσμο, έλεγε ο Φρέιρε. Η «γραμματική και το συντακτικό» της ποιοτικής εκπαίδευσης βρίσκεται

στη δυνατότητα δημιουργικής ύφανσης της προσωπικότητας του νέου ανθρώπου, στην ικανότητα να μπορεί να τον εξοπλίσει με τα πυρομαχικά της γνώσης που αλλάζει τον κόσμο. Και αυτό φυσικά δεν μπορεί να γίνει με τα βασικά μαθήματα, τον «βασικό» χαρακτήρα των οποίων θα καθορίζει κάθε φορά η αγορά.

2. Το 12χρονο δημόσιο υποχρεωτικό ενιαίο σχολείο, με μόνιμο προσωπικό σε όλες τις ειδικότητες, είναι ένα αίτημα που σήμερα χτυπά την καρδιά της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης. Όμως, **το δημόσιο σχολείο δεν παύει να είναι αστικό και επιλεκτικό**. Στην παρούσα φάση, έχει για την αριστερά την έννοια του **δημόσιου χώρου** και από αυτή την άποψη προκύπτει τόσο η **αντίθεση στην αξιολόγηση όσο και στην υπαγωγή του αναλυτικού προγράμματος** (αναλυτικό πρόγραμμα των βασικών μαθημάτων = γλώσσα, μαθηματικά, υπολογιστής, ξένες γλώσσες) **στις πιέσεις της αγοράς που συρρικνώνουν αυτό το χώρο**. Για το ζήτημα της αξιολόγησης νομίζω ότι η προβολή της αυτοαξιολόγησης από το υπουργείο συνιστά βασικό λόγο άμεσης εγκατάλειψης της από οποιονδήποτε αριστερό θεωρούσε ότι μπορεί να αποτελέσει αντίπαλη πρόταση στην εξωτερική αξιολόγηση. Και στην ίδια λογική της διατήρησης και ενδεχομένως της διεύρυνσης του δημόσιου χώρου αντιπαράθεσης των ιδεών εγγράφονται οι προτάσεις μιας άλλης Διδακτικής που έχει διατυπώσει ο Μπάμπης Νούτσος σε ένα παλιότερο άρθρο του στο περιοδικό Εκπαιδευτική Κοινότητα:

Ο αριστερός εκπαιδευτικός μπαίνει μέσα στο σχολείο και ανοίγει το βιβλίο με τα εξής ερωτήματα που μπορούν να αποτελέσουν οδηγούς της δικής του διδακτικής παρέμβασης, στο βαθμό που του επιτρέπουν οι εξετάσεις, το κλίμα του σχολείου και της τάξης, κ.λπ.:

«Ποια εικόνα της κοινωνίας και της φύσης δίνουν τα βιβλία για τους μαθητές»;

«Τι δεν λένε τα βιβλία για την κοινωνία και τη φύση»;

«Τι αξίζει να μάθουν οι μαθητές από όσα δεν λένε τα σχολικά βιβλία»;

«Ποιο νόημα θα είχε για τους μαθητές η εκμάθηση των γνώσεων που έχουν αποκρυφτεί»;

«Πως θα συνδεθεί αυτή η γνώση με την κοινωνικά διαφοροποιημένη εμπειρία των μαθητών»;

Η κυβέρνηση, αντλώντας διδάγματα και αντιγράφοντας πρότυπα από τις διεθνείς τάσεις και πρακτικές της νεοφιλελεύθερης εκπαιδευτικής πολιτικής, προσπαθεί:

- να δημοκοπήσει υποστηρίζοντας ένα σχολείο όπου το παιδί θα μαθαίνει τα «βασικά» και χρήσιμα για την αγορά εργασίας (αγγλικά, γλώσσα, μαθηματικά, υπολογιστή).

- να ελαστικοποιήσει τις εργασιακές σχέσεις όλων των εκπαιδευτικών μέσω ενός αναλυτικού προγράμματος διευρυσμένων επιλογών που στην πραγματικότητα δεν θα λειτουργεί και τελικά θα ρευστοποιεί την εργασιακή σχέση όσων εκπαιδευτικών δεν βρίσκονται στον πυρήνα των βασικών μαθημάτων και με την αξιολόγηση [θεσμός του δόκιμου εκπαιδευτικού, αξιολόγηση που προβλέπει μετάταξη (στα ψιλά γράμματα βλέπε απόλυση) και αξιολόγηση με κριτήριο τις επιδόσεις των μαθητών].

Κοινός παρανομαστής όλων των μέτρων είναι ότι το κεφάλαιο για το ξεπέρασμα της κρίσης και την νέα άνοδο της κερδοφορίας του προσπαθεί να συρρικνώσει όχι μόνο το κόστος της εργατικής δύναμης αλλά και το κόστος της αναπαραγωγής της. Στόχος είναι η δημιουργία ενός πολυδύναμου εργαζόμενου για τις παραγωγικές δυνάμεις του 21^{ου} αιώνα αλλά με εργασιακές προδιαγραφές 19^{ου} αιώνα!

Και το στοίχημα της αριστεράς είναι αν θα μας βρουν ενωμένους απέναντι τους για να τους σταματήσουμε.